JAARVERSLAG 2021

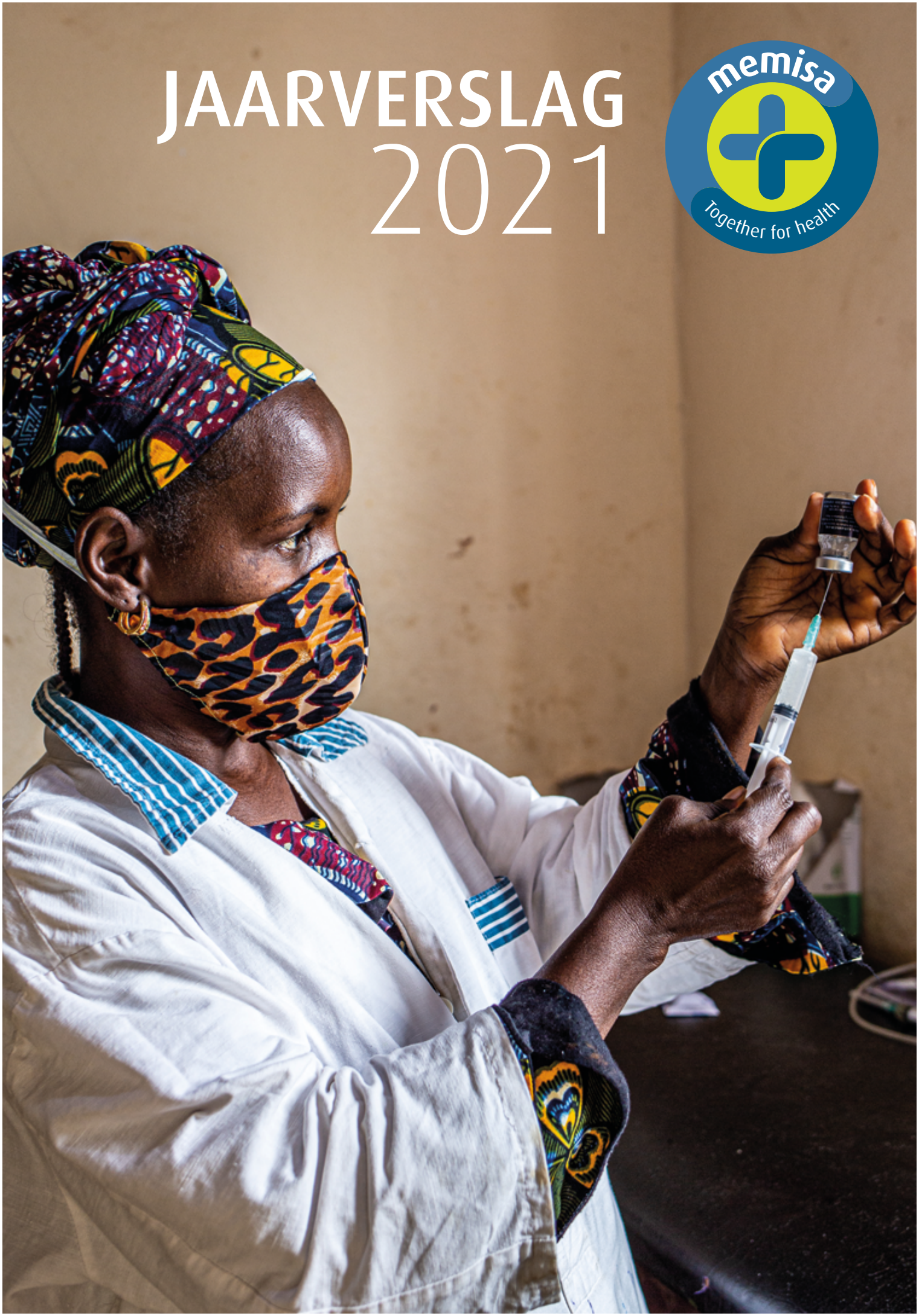

Overzicht

Voorwoord 3
Missie en visie 4
Partners en samenwerkingen 5
Onze partnerlanden 6
Covid-19 en vaccinatie 8
DR Congo 10
Benin 18
Burundi 20
Guinee 22
Mauritanië 24
India 26
Belgie 28
Blik op de toekomst 30
Onze organisatie 33
Onderzoek 34
Financiën 36
Fondsenwerving 38
Samen met 39

Voorwoord

Beste partner, sympathisant, medewerker
Beste lezer,

We hebben elkaar weinig kunnen ontmoeten de laatste tijd maar we blijven verenigd rondom de waarden en de objectieven van Memisa.

Meer en meer mensen rondom ons werden en worden door de coronapandemie geraakt. Bij het schrijven van de inleiding van dit jaarrapport gaan onze gedachten naar hen uit. We moeten met het virus leren leven. Dit heeft geleid tot allerlei aanpassingen in de maatschappij, in de manier van werken en communicatie. Het jaar 2021 was uitdagend. We moesten ons keer op keer aanpassen aan de verschillende maatregelen ter bestrijding van de pandemie. Het afgelopen jaar werd nog maar eens duidelijk hoe belangrijk flexibiliteit binnen onze sector is. Onze collega's in de partnerlanden pasten bij iedere nieuwe coronagolf zeer snel hun activiteiten aan. En hoewel sommige bureaus zelf werden getroffen of familieleden erg ziek werden door het COVID-19-virus, bleef iedereen zich inspannen om de werking van de gezondheidsdiensten te kunnen blijven garanderen.

Internationale solidariteit bevorderen, is een kerntaak van Memisa. Daarbij aansluitend vinden we het belangrijk om steeds correcte en relevante informatie te verspreiden, ook via onze partners. Een medische samenwerkingsorganisatie zoals Memisa wil zich met andere woorden inzetten voor de bewustmaking rondom een correct begrip en toepassing van de maatregelen die belangrijk zijn voor de volksgezondheid.

Al moeten we ook durven toegeven dat op wereldvlak deze internationale solidariteit een knauw kreeg. Toen de verlossende vaccins hun intrede deden, maakte euforie al vlug plaats voor bezorgdheid. Snel werd duidelijk dat niet iedereen wereldwijd even eenvoudig toegang zou krijgen en dat niet alle landen deze vaccinatie met open armen zouden ontvangen.

De vaccinatieongelijkheid wereldwijd blijft enorm. Volgens The Economist's *vaccine tracker*[1] was tegen eind maart 67% van de bevolking van de Europese Unie volledig ingeënt tegen COVID-19. In Noord-Amerika was dit 49% en in Oost-Azië zelfs 75%. Maar in Sub-Sahara-Afrika stijgt het percentage volledig gevaccineerden nauwelijks boven de 2%. Een van de verklaringen voor de grote kloof is vaccinnationalisme. Rijke landen kochten in de eerste maanden van de pandemie alle doses op en landen die vaccins maakten - zoals de Verenigde Staten en India - bevoordeelden hun eigen burgers boven de levering aan anderen. Op pagina 8 kunt u lezen hoe Memisa haar schouders zet onder initiatieven die deze vaccinatieongelijkheid tegengaat.

Maar er was ook goed nieuws in 2021. Het gezamenlijk DGD-programma 2017-2021 van Memisa en Artsen Zonder Vakantie is afgerond en ons nieuw programmavoorstel voor de komende vijf jaar werd zeer positief onthaald door de Belgische overheid. De overgang naar het nieuwe programma 2022-2026, uitgevoerd samen met Artsen Zonder Vakantie en Keten van Hoop deze keer, loopt vlot en ligt helemaal in de lijn van duurzaamheid en consolidatie van bereikte resultaten en van gemaakte investeringen in mensen en infrastructuur. Samen met deze 2 andere medische organisaties zetten we eens te meer in op complementariteit en synergie, om de hefboom van onze activiteiten te vergroten en zo toegang tot kwaliteitsvolle gezondheidszorg een realiteit te maken, ook voor de meest kwetsbaren in deze wereld.

Al bij al kijken we terug op een geslaagd jaar, waarin Memisa haar hele nut, effectiviteit en veerkracht heeft kunnen tonen.

Ondanks de moeilijke context kijken we terug op een geslaagd jaar waarin Memisa haar effectiviteit en veerkracht kon tonen!

Frank De Paepe
Voorzitter raad
van bestuur

Elies Van Belle
Algemeen directeur
van Memisa

[1] https://www.economist.com/graphic-detail/tracking-coronavirus-across-the-world

Missie en visie

Kwaliteitsvolle gezondheidszorg bevorderen voor iedereen met speciale aandacht voor de armste en meest kwetsbare bevolkingsgroepen.

De drijfveer van Memisa is solidariteit en internationale samenwerking. Onze christelijke wortels zijn uitgegroeid tot een scherp gevoel voor sociale rechtvaardigheid en een eerlijke verdeling van middelen en diensten wereldwijd. We streven naar een mensgerichte, duurzame en inclusieve maatschappij. Gelijkheid, verbondenheid en verantwoordelijkheid zijn enkele basiswaarden die Memisa hanteert in al haar activiteiten en beslissingen.

De visie van Memisa wordt samengevat met "Gezondheid voor allen." Dit impliceert gelijkheid in gezondheid en toegang tot kwaliteitsvolle gezondheidszorg als een mensenrecht.

Doelstellingen

De missie van Memisa wordt vertaald in vier doelstellingen: beschikbaarheid, toegankelijkheid, kwaliteit en solidariteit. Enerzijds werken we samen met plaatselijke gezondheidsstructuren en hun personeel om de kwaliteit en beschikbaarheid van de zorg te verbeteren en anderzijds werken we met lokale gemeenschappen voor meer solidariteit, het recht op gezondheid en financiële toegang tot gezondheidszorg.

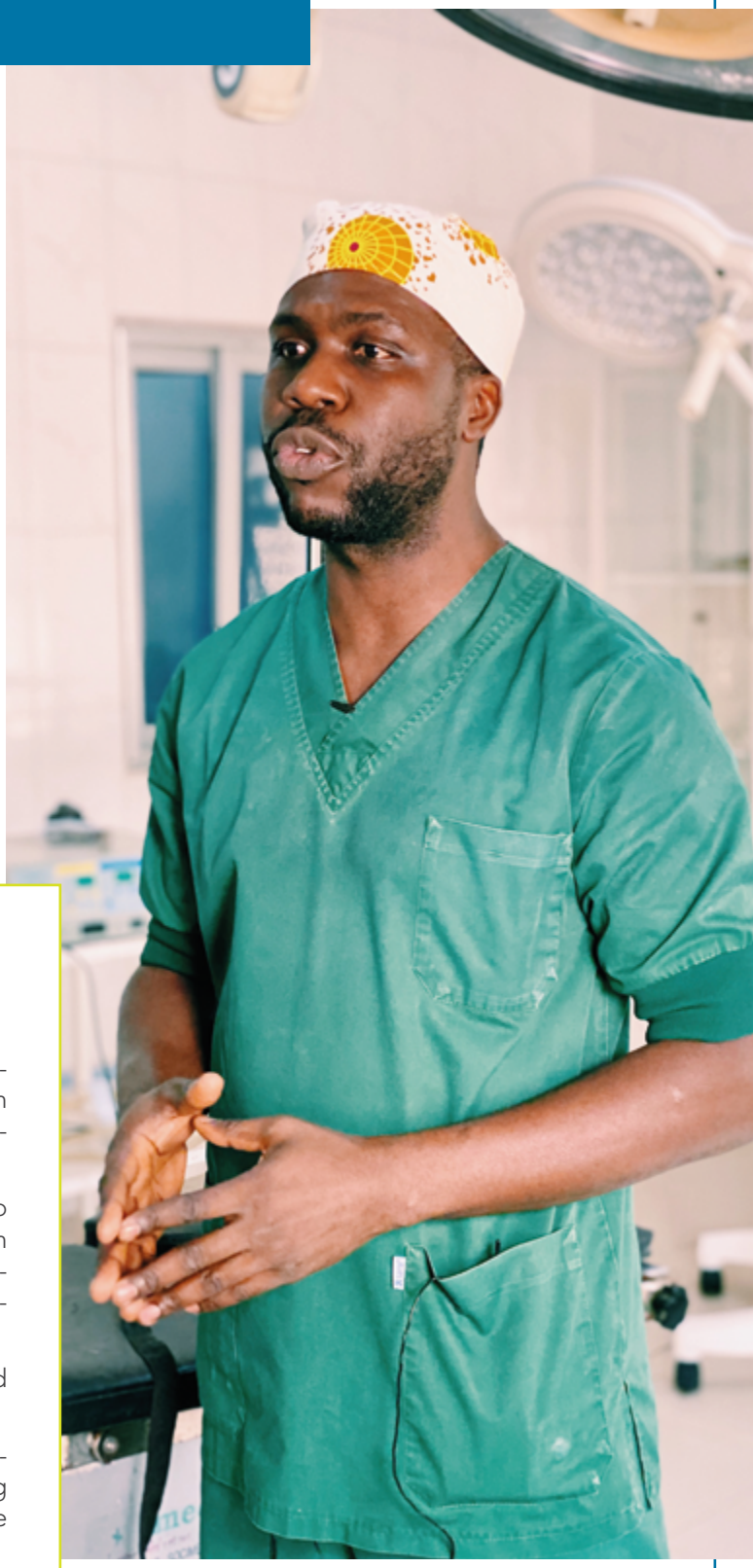

Onze strategie: het gezondheidssysteem versterken

- Gezondheidscentra en ziekenhuizen worden gerenoveerd en uitgerust met aangepast materiaal en geneesmiddelen en het medisch personeel krijgt adequate opleidingen om kwaliteitsvolle zorg te verlenen.
- De bevolking wordt bewust gemaakt van het recht op gezondheidszorg en gesensibiliseerd om bij te dragen aan de gemeenschap. Verschillende manieren van solidariteit worden geïntroduceerd om de financiële toegang tot zorg te waarborgen.
- We werken samen met organisaties van het middenveld en versterken hun werking.
- Gezondheidsinstanties en beleidsmakers worden benaderd met praktijkervaringen en we gaan de dialoog aan om het gezondheidsbeleid aan te passen aan de behoeften van de bevolking.

Partners en samenwerkingen

Al onze activiteiten worden aangedragen door lokale partners, zij zijn namelijk het best in staat om lokale noden bloot te leggen. Want programma's kunnen pas duurzaam zijn, wanneer ze aangepast zijn aan de plaatselijke context en gedragen worden door de gemeenschap. We zitten met onze partners rond de tafel, we ondersteunen lokale initiatieven en stimuleren kennisuitwisseling. Op deze manier worden activiteiten duurzaam ingebed in een functioneel gezondheidssysteem. Samen met meer dan 10 lokale organisaties gaan we de strijd aan tegen ongelijkheid en voor toegang tot gezondheidszorg. Meer informatie over deze organisaties is weergegeven afzonderlijk per land.

Bevoorrechte partner van Memisa is Artsen Zonder Vakantie, waarmee we sinds 2017 nauw samenwerken in een gemeenschappelijk programma. Deze complementaire samenwerking doet zich niet alleen voor in Benin, Burundi en in vijf gezondheidszones in DR Congo, maar ook in België werken we samen met Artsen Zonder Vakantie en Dokters van de Wereld op vlak van wereldburgereducatie en sensibilisatie over de toegang tot kwaliteitsvolle gezondheidszorg voor iedereen.

De COVID-19-pandemie heeft nog maar eens gewezen op de grote uitdagingen waarvoor onze sector staat. Overleg en samenwerking met gelijkgezinde actoren is daarom cruciaal. Memisa onderhoudt duurzame partnerschappen met onder meer het Instituut voor Tropische Geneeskunde Antwerpen, Enabel, Louvain Cooperation, Sant'Egidio, Lumos UZ Leuven. Op pagina 39 een overzicht van alle netwerken waar Memisa deel van uitmaakt en onze partners.

Mondiale uitdagingen

Het werk van Memisa sluit volledig aan bij de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) van de Verenigde Naties. Deze SDG's bieden een antwoord op de mondiale uitdagingen waarmee we geconfronteerd worden zoals armoede, ongelijkheid, klimaat, milieuverontreiniging, vrede en rechtvaardigheid. De verschillende ontwikkelingsdoelstellingen omarmen universaliteit, wat betekent dat de implementatie niet enkel in het Globale Zuiden moet gebeuren maar over de gehele planeet, voor en door iedereen. "*To leave no one behind*", is dan ook de slagzin van deze SDG's.

De activiteiten en visie van Memisa sluiten naadloos aan bij de derde SDG: een goede gezondheid en welzijn. Maar deze SDG's vormen, net zoals het werk van Memisa geen eilandjes, ook de andere doelstellingen komen tot uiting in onze activiteiten: gendergelijkheid (5), strijd tegen ondervoeding (2), ongelijkheid wegwerken (10), toegang tot proper water en sanitair (6), geen armoede (1), kwaliteitsvol onderwijs (4), klimaat (13) en duurzame partnerschappen (17).

Onze partnerlanden

Memisa bereikt meer dan 7 miljoen mensen in 5 Afrikaanse landen en in India. In België staat wereldburgerschapseducatie centraal en sensibiliseren we het grote publiek.

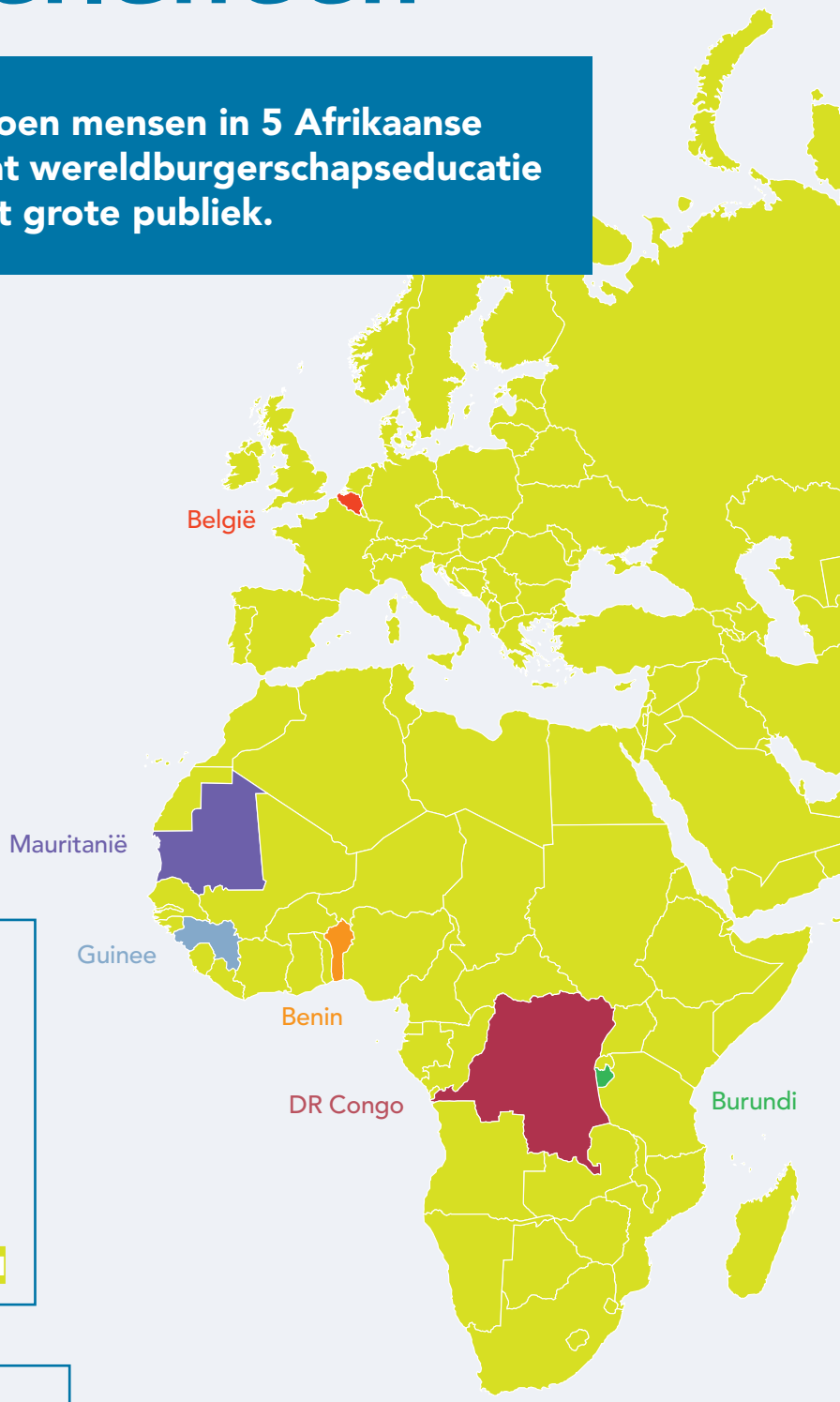

België

" Hoewel onze regio het in 2021 moeilijk had - eerst het hoge aantal COVID-19-patiënten en nadien de overstromingen- bleef en blijft internationale solidariteit en sensibilisering hoog op onze agenda staan. "

Veronique Serpe, kinesitherapeut in het ziekenhuis van Verviers en vrijwilliger bij Ziekenhuis voor Ziekenhuis

Mauritanië

" De trainingen die Memisa ondersteunt zijn erg belangrijk. Gezondheidswerkers die afstuderen hebben niet altijd voldoende bagage om aan de slag te gaan. Ze hebben enkel theoretische kennis, maar geen praktische ervaring. "

Aissata Gaye, hoofdverloskundige APSDN

Guinee

" Ik coach de collega's van FMG zodat de administratie goed wordt opgevolgd, de financiën transparant verlopen en het HR-beleid professioneel gebeurt. Taken die me erg veel voldoening schenken. "

Simplice Tagah, verantwoordelijke financiën en administratie in Guinee

Benin

" Ons streefdoel is een materniteit waar alleen maar veilige bevallingen plaatvinden. Om de hoge moedersterfte terug te dringen, is sensibilisering rond regelmatige controles een belangrijke eerste stap. "

Zuster Justine, hoofd van gezondheidscentrum in Dassa

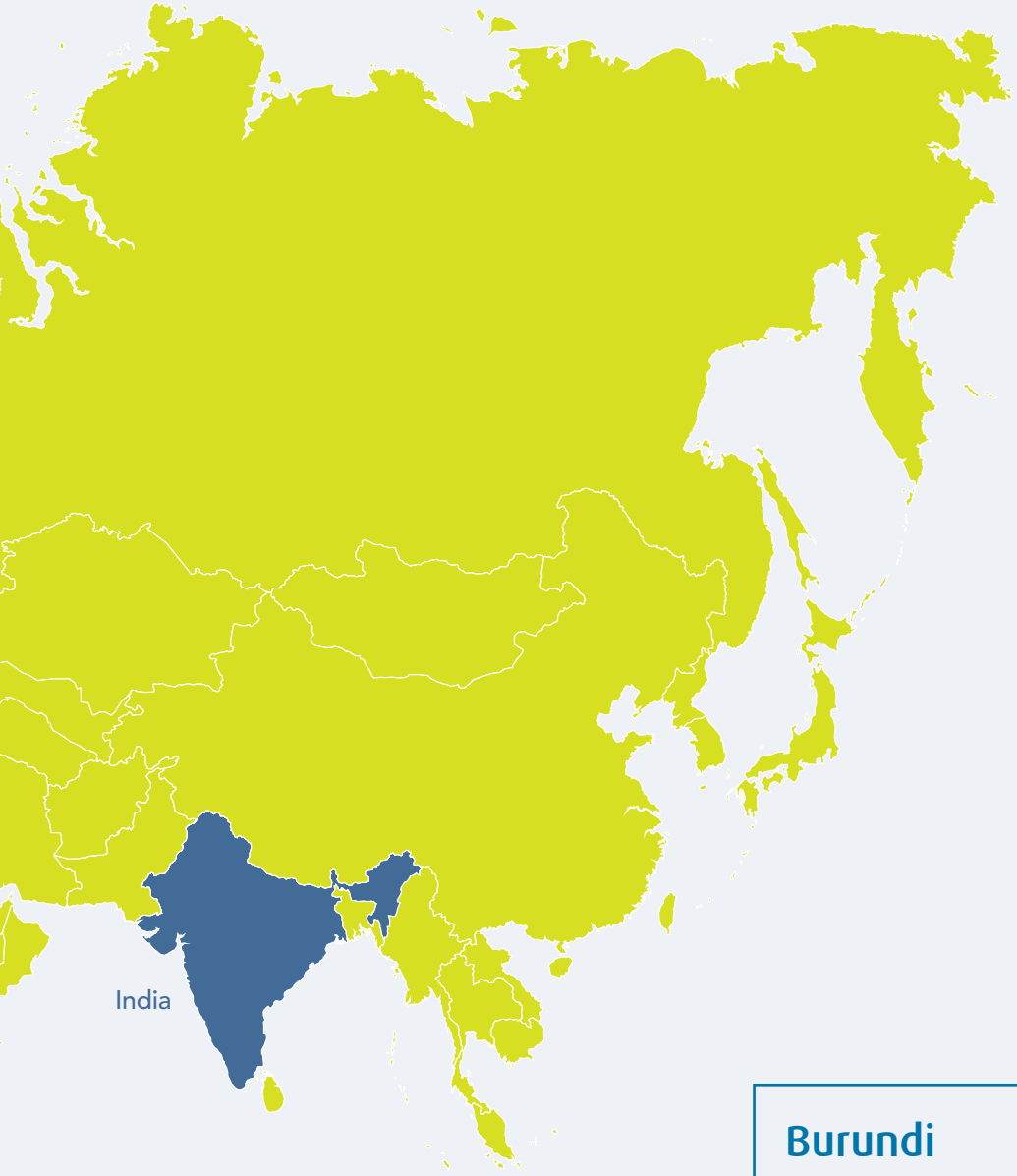

India

" Het is een verademing om te kunnen rekenen op een Community Health Funds in het geval van een noodgeval. Zo hoeven we geen geld - aan hoge rente - te lenen of huisraad te verkopen om een ziektebehandeling te kunnen betalen. "

Itinda-Panitar (leider zelfhulpgroep, 24 Parganas District)

Burundi

" *Centres Amis des Jeunes*, vind je overal in het land en zijn plekken waar medische consultaties en sensibiliseringssessies plaatsvinden rond seksuele en reproductieve rechten en gezondheid. Verpleegkundigen kregen een opleiding zodat ze weten om te gaan met delicate onderwerpen zoals ongewenste zwangerschappen of seksueel geweld. Het is belangrijk om deze thema's bespreekbaar te maken. "

Dokter Confiance Kaneza

DR Congo

" In Ituri kan iedere verplaatsing potentieel gevaarlijk zijn. Informatie uitwisselen en communiceren is daarom ontzettend belangrijk. Ik wil te allen tijde vermijden dat iemand van de collega's of partners op het verkeerde moment op de verkeerde plek is. "

Vanaman Cherif verantwoordelijke logistiek in Bunia

Ontdek op www.memisa.be meer verhalen over hoe Memisa dagelijks strijdt tegen moedersterfte en hoe de medische ngo gezondheidszorg toegankelijk maakt voor de meest kwetsbaren.

COVID-19 en vaccinatie ongelijkheid

Het jaar 2021 bleef getekend door de COVID-19-pandemie. Het merendeel van de activiteiten kon blijven doorgaan al kwamen vertragingen, annuleringen van terreinbezoeken of ateliers veel voor. Verschillende van onze bureaus werden getroffen door een coronagolf of familieleden werden erg ziek door het COVID-19-virus. India werd zwaar getekend door de tweede golf en onder meer in Burundi zorgden vooral de economische neveneffecten voor schade.

Toen de verlossende vaccins hun intrede deden, maakte euforie al vlug plaats voor bezorgdheid. Snel werd duidelijk dat niet iedereen wereldwijd even eenvoudig toegang zou krijgen. Politieke machtsverhoudingen bepalen wie hoeveel vaccins mag en kan aankopen en aan welke prijs. Westerse landen kochten massaal vaccins op. Eind 2021 waren veel landen in Europa reeds gestart met het toedienen van een derde dosis aan hun bevolking, terwijl op het Afrikaanse continent op dat moment nog maar 6 procent van de bevolking haar eerste prik had gekregen.

Gebrekkige bevoorrading, onvoldoende kennis bij het medisch personeel en een terughoudendheid bij een deel van de bevolking om zich te laten vaccineren zorgden ervoor dat de vaccinatiecampagne in onder meer DR Congo en Burundi een moeizame start nam. In september liet de Congolese president Félix Tshisekedi zich vaccineren wat gold als een belangrijke voorbeeldrol. In oktober startte Burundi zijn vaccinatiecampagne tegen COVID-19. In Guinee draagt Memisa bij aan het COVAX-initiatief en werpen de sensibiliseringscampagnes hun vruchten af.

De wereldwijde vaccinatie-ongelijkheid toont hoe essentieel het is om te blijven inzetten op structurele oplossingen zoals de ondersteuning van lokale productiecapaciteit van vaccins en een tijdelijke opzeg van de patenten. In 2021 zette Memisa opnieuw haar schouders onder het Europees burgerinitiatief *No profit on pandemic*, een petitie die oproept om het patent op coronavaccins op te heffen. Een coalitie van meer dan 200 middenveldorganisaties uit 14 Europese landen schuift vier eisen naar voor.

1. **Gezondheid voor iedereen**
2. **Transparantie**
3. **Publiek geld vraagt publieke controle**
4. **Geen winst op een pandemie**

DR Congo

De Democratische Republiek Congo blijft het grootste partnerland van Memisa. We werken in 8 provincies (Kwilu, Kwango, Kongo-Central, Sud-Ubangi, Haut-Uélé, Ituri, Sankuru, Sud-Kivu) en ondersteunen 25 gezondheidszones. De projecten bereiken meer dan 20 ziekenhuizen en ongeveer 400 gezondheidscentra. Zo dragen we samen met onze partner BDOM (Bureau Diocésain des Oeuvres Médicales) bij tot een betere gezondheidszorg voor 4,3 miljoen personen.

Ituri
1. Fataki
2. Lita
3. Drodro
4. Jiba
5. Tchomia
6. Bunia
7. Nizi
8. Mambasa
9. Komanda
10. Nyankunde

Haut-Uélé
11. Pawa
12. Boma Mangbetu

Sud-Ubangi
13. Bokonzi
14. Bominenge
15. Budjala

Kwilu
16. Mosango
17. Yasa-bonga
18. Djuma
19. Pay Kongila

Kwango
20. Kasongo-Lunda
21. Popokabaka

Kongo Central
22. Gombo-Matadi
23. Kisantu
24. Ngidinga

Sankuru
25. Katako-Kombe

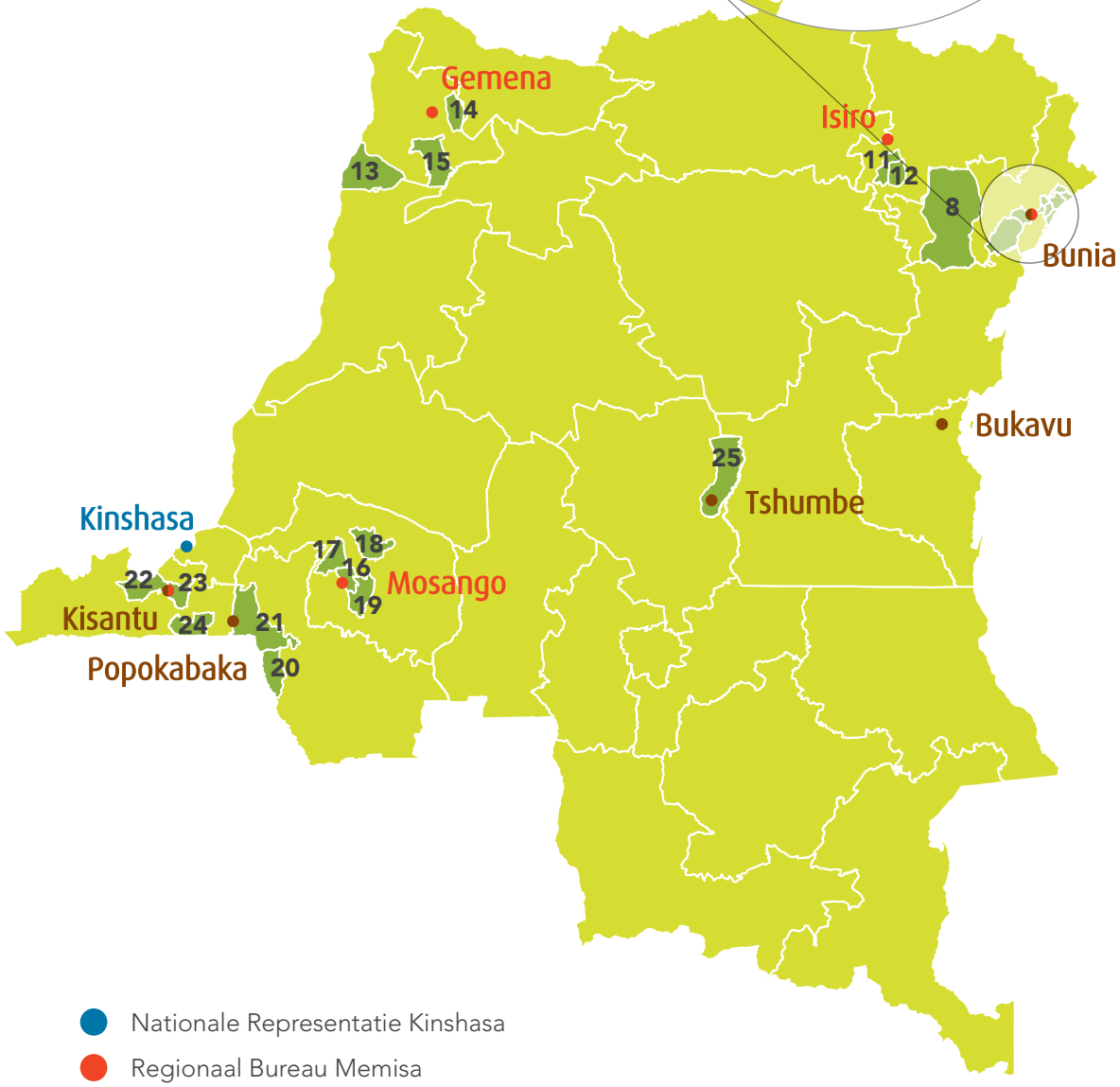

- Nationale Representatie Kinshasa
- Regionaal Bureau Memisa
- Lokale partner Memisa
- Gezondheidszone ondersteund door Memisa
- Provincies DR Congo

DR Congo kent tal van obstakels die beletten dat de bevolking toegang heeft tot kwaliteitsvolle gezondheidszorg. Het gezondheidssysteem is enorm versnipperd en een groot deel van de bevolking heeft geen toegang tot de diensten.

Naast de activiteiten binnen ons programma medegefinancierd door de Belgische overheid, tracht PRODS (Programme de renforcement de l'offre et développement de l'accès aux soins de santé) een antwoord te bieden op de belemmeringen die de toegang tot de gezondheidszorg in de weg staan. Dit programma wordt gefinancierd door de Europese Unie en Memisa voert activiteiten uit in 2 provincies (Kongo-Central en Ituri).

De nationale representatie van Memisa in Kinshasa kreeg vanaf oktober 2021 een nieuwe verantwoordelijke. Alfred Koussemou startte zijn wel verdiende pensioen en met veel toewijding nam Agali Baye Toumba deze functie over. *"Hoe Memisa de mens centraal zet en met respect ijvert voor toegankelijke gezondheidszorg, is een aanpak die ik sterk waardeer en waar ik graag mee mijn schouders onder zet."*

2021 in Cijfers

8.157
keizersneden

590.574
prenatale consultaties

2.493.757
kinderen jonger dan 5 jaar op pre-schoolse consultatie

2.396.818
curatieve consultaties

156.551
professioneel begeleidde bevallingen

Prenatale consultaties

De moedersterfte ligt met 378 overlijdens per 100.000 (WHO, 2019) erg hoog in DR Congo.

Het sterftecijfer wordt beïnvloed door de kwaliteit en bereikbaarheid van gezondheidsinstellingen, het al dan niet aanwezig zijn van goed opgeleid medisch personeel en de financiële toegankelijkheid van de zorg. Maar ook factoren als een beperkte toegang tot educatie (seksuele en reproductieve rechten) en ondervoeding spelen mee.

In 2021 konden dankzij de steun van Memisa 590.574 prenatale consultaties plaatsvinden in DR Congo. Dit is een totaalpakket van zorgen, de combinatie ervan vermindert de risico's op een slechte afloop sterk. Zo krijgen de zwangere vrouwen een tetanusvaccin, malariapreventie en preventieve medicijnen tegen bloedarmoede. Voorts krijgen ze het advies om onder een muggennet te slapen en ontvangen ze informatie over zwangerschapsdiabetes en tips hoe gezonder te eten. Naast de medische checklist, helpt het verpleegkundig personeel de toekomstige ouders ook bij het opstellen van een zogenaamd bevallingsplan. Hierbij worden verschillende praktische zaken doorgenomen zoals; in welk gezondheidscentrum of ziekenhuis zal je bevallen en op hoeveel kilometer ligt het. Tot slot worden toekomstige ouders aangespoord om indien mogelijk wat geld opzij te houden voor onverwachte ziekenhuiskosten.

In Bokonzi in de provincie Sud-Ubangi werd tijdens opleidingen voor zorgverleners, benadrukt hoe belangrijk het is dat beide ouders aanwezig zijn bij zulke consultaties. De zorgverleners geven op hun buurt deze kennis door aan (toekomstige) ouders. Ze moedigen vaders aan om prenatale consultaties bij te wonen en ze vragen aan vrouwen om zich te laten vergezellen door hun partner. Onder meer in 10 middelbare scholen vonden bewustmakingssessies over gezinsplanning plaats en ook daar werd de rol van de vader bij de opvolging van de zwangerschap en na de geboorte toegelicht.

Ondervoeding bij kinderen

Wereldwijd zijn ongeveer 45 % van alle overlijdens van kinderen onder de 5 jaar gelinkt aan een vorm van ondervoeding (WHO, 2021).

Samen met haar partners pakt Memisa ondervoeding bij kinderen aan op verschillende niveaus:

- Door gezondheidspersoneel op te leiden en behandelingen bij acute ondervoeding te integreren in bestaande gezondheidsstructuren.
- Door de ouders en de gemeenschap te betrekken bij het voorkomen en herkennen van ondervoeding.
- Memisa ondersteunt kookdemonstraties waar ouders leren hoe ze evenwichtige maaltijden kunnen bereiden met lokale producten, zodat hun kinderen gevarieerd en vitaminerijk voedsel krijgen.
- Memisa stimuleert ouders om op eigen veldjes lokale grondstoffen te kweken.
- Door de alarmbel te luiden bij overheden, instanties en het grote publiek.

Hoe we samen met partner BDOM in Kisantu ondervoeding bestrijden

Tussen januari 2019 en september 2021 werden in het ziekenhuis in Kisantu 600 kinderen met ernstige ondervoeding behandeld. Naast het medische luik zorgden vrouwelijke gemeenschapswerkers in Nkandu, op 20 km van Kisantu, voor opvolging via huisbezoeken en bewustmaking rond gezonde voeding. Een analyse van het sociaal rendement van dit project (pagina 36), leert ons dat er een aanzienlijk positief effect is bereikt met duurzame effecten naar de toekomst toe. De verhouding tussen het aantal vermeden sterfgevallen en de geïnvesteerde middelen is zeer bevredigend. De directe kosten bedroegen 6.802,5 dollar per jaar en de directe initiële kosten minder dan 3.000 dollar. Dankzij deze investering werden 240 extra levens gered tijdens de onderzochte periode (2 jaar en 9 maanden). Het sterftecijfer van kinderen die met ernstige acute ondervoeding opgenomen werden in het ziekenhuis is gedaald van 50% tot 10%.

Infrastructuur

Het gezondheidscentrum is de basis van de gezondheidssysteempiramide, patiënten kunnen hier terecht voor preventieve zorgen, zoals vaccinaties, maar ook voor medische zorgen. Ook in 2021 vormden renovaties en het aanleveren van materiaal een belangrijk onderdeel van de activiteiten van Memisa.

Zo kreeg het gezondheidscentrum van Bahwere (Ituri) een nieuwe materniteit en een extra operatiezaal, wat de privacy en veiligheid van zwangere vrouwen ten goede komt. Na de melding van 5 nachtelijke bevallingen in één maand tijd, werd besloten om de materniteit van Lita in Ituri (gebouwd in 2020) uit te rusten met elektriciteit op basis van zonnepanelen. En het gezondheidscentrum van Muganzo in Zuid-Kivu werd voorzien van een aparte materniteit. Cijfers toonden aan dat er gemiddeld zo'n 30 bevallingen per maand plaatsvonden in de regio. Slechts 4 daarvan in het gezondheidscentrum. Het merendeel van de vrouwen bevalt thuis zonder medische begeleiding waardoor er niet onmiddellijk kan ingegrepen worden bij complicaties. De nieuwe materniteit moet ervoor zorgen dat meer vrouwen bevallen onder medische begeleiding.

In Kisantu was de materniteit in zulke slechte staat waardoor binnen het PRODS-programma besloten werd een nieuw gebouw op te trekken. Maar door het hoge aantal bezoekers, bleek de capaciteit onvoldoende. Niet alle zwangere vrouwen konden er terecht voor medische zorgen. Daarom werd met de steun van Lumos UZ Leuven ook de oude materniteit helemaal gerenoveerd en onder meer een opvangsysteem voor regenwater werd voorzien.

Lokale initiatieven

Gezondheidszorg gaat niet alleen over medische consultaties. Er is een rol weggelegd voor de gemeenschap. Lokale organisaties en gemeenschappen zijn door hun nauwe betrokkenheid en expertise het best geplaatst om de obstakels binnen het gezondheidssysteem bloot te leggen en actie te ondernemen. Dit gaat enerzijds om projecten die rechtstreeks betrekking hebben tot het verbeteren van de gezondheidszorg, maar anderzijds ook om acties die indirect bijdragen tot een betere gezondheid van de bevolking, zoals gezonde voeding of de toegang tot proper water.

In Kasongo-Lunda (DR Congo) heeft een grote groep alleenstaande moeders het erg moeilijk om de eindjes aan elkaar te knopen. Memisa ondersteunt de lokale organisatie Amika bij het opzetten van inkomstengenererende activiteiten. Zo leerden 25 vrouwen zeep produceren, die ze vervolgens verkopen. Het geld dat de moeders hiermee verdienen, kunnen ze gebruiken voor voedsel of om ziektekosten mee te betalen zoals bijvoorbeeld medicijnen voor diabetespatiënten.

Financiële bescherming en noodtransport

In DR Congo kan een ziekenhuisopname een gezin voor jaren in armoede duwen. Universele gezondheidsdekking biedt een oplossing. Want mensen die in de landbouwsector of de informele economie werken (in DR Congo loopt dit aantal op tot 80 procent in de steden en meer dan 90 procent in het hele land) hebben zelden toegang tot het reguliere terugbetalingssysteem, maar via kleine bijdragen aan een lokale mutualiteit kunnen ze hun ziektekosten laag houden. Initiatieven die Memisa graag ondersteunt.

In de provincies Kwilu en Sud-Ubangi koppelt Memisa een solidair systeem aan noodtransport per motor. De kosten (chauffeur, benzine, onderhoud, herstellingen,…) worden gedeeld. Iedere patiënt, zowel in het gezondheidscentrum als in het ziekenhuis – ongeacht of hij of zij gebruik maakt van noodtransport – levert een kleine bijdrage voor het ambulancefonds. In 2021 werden 3 nieuwe motorambulances aangekocht in de provincie Kwilu (2 in de gezondheidszone Kingandu en 1 in Bonga Yasa). In de gezondheidszone Bokonzi (provincie Sud-Ubangi) werd in totaal 6.191 euro ingezameld in de solidariteitskas. Gedurende het hele jaar werden 3.352 patiënten vervoerd per motorambulance, 156 daarvan waren zwangere vrouwen.

Opleidingen, stages en uitwisselingen

Om de kwaliteit van de zorg te verbeteren vonden in 2021 een heleboel specifieke opleidingen voor het gezondheidspersoneel plaats.

Ondanks voortdurende inspanningen blijven er tekortkomingen op vlak van hygiëne en sanitaire voorzieningen in verschillende gezondheidscentra en (referentie)ziekenhuizen. Om dit aan te pakken werd tijdens de regionale vergadering van Memisa en een vergadering van het stuurcomité van de gezondheidssector van Zuid-Ubangi aangedrongen op professionele begeleiding en omkadering. Hier opvolgend vond in 2021 een coaching missie plaats: experten (hygiënecommissie van de provincie en ziekenhuizen) bezochten verschillende gezondheidsstructuren in Bokonzi, Budjala en Bominenge. Ze stelden vast wat de noden waren en werkten samen met de betrokken aan een draaiboek en technische fiches om de ziekenhuishygiëne te verbeteren.

In de gezondheidszones Popokabaka en Kasongo Lunda (provincie Kwango) vonden opleidingen over het gebruik van ordinogrammen plaats waar in totaal 69 verpleegkundigen, ziekenhuismedewerkers en afgevaardigden van de gezondheidszone aan deelnamen. Ordinogrammen of beslissingsbomen zijn schema's die verpleegkundigen in gezondheidscentra stap voor stap kunnen volgen. Aan de hand van eenvoudige vragen kunnen ze hun patiënten beter diagnosticeren, een aangepaste behandeling voorstellen of de patiënt tijdig doorverwijzen naar het ziekenhuis.

Memisa ondersteunt niet alleen opleidingen over medische onderwerpen, ook managementopleidingen voor medische verantwoordelijken worden georganiseerd. Carine Mambele, directeur van het algemeen ziekenhuis van Mbaya (Sud-Ubangi) volgde een intensieve opleiding van 14 dagen. *"En daar heb ik geen moment spijt van gehad. Net zoals mijn collega's ben ik een medische expert, maar ik kon nog heel wat bijleren op het vlak van HR, financiën, medicatiebeheer en planningen opstellen. Samengevat: sinds ik de opleiding volgde ben ik veel beter "gewapend" om een ziekenhuis te runnen. Voorheen tastte ik af en toe in het duister, nu weet ik beter wat ik doe."*

Ook in de gezondheidszones Kasongo lunda en Popokabaka vonden opleidingen over technische en managementcapaciteiten van de leidinggevenden plaats, alsook een specifieke opleiding over het beheer van diensten in de eerstelijnsgezondheidszorg.

Onveiligheid

In 2021 bleef Oost-Congo gebukt gaan onder het aanhoudende geweld. Onder meer het gezondheidscentrum in Virakpa liep schade op tijdens aanvallen in november, in de zone Fataki vielen tientallen slachtoffers in juni en gewapende bendes deinsden er zelfs niet voor terug om het ziekenhuis in Boga onder vuur te nemen.

Naast het gigantische fysieke en psychologische leed dat deze aanvallen teweeg brengt, sturen ze ook de planning van activiteiten in de war. Memisa is geen politieke organisatie, wel tracht ze er alles aan te doen - wat binnen haar bereik ligt – om gezondheidszorg beschikbaar te maken voor de meest kwetsbare personen. Memisa werkt samen met partners zoals Caritas en Action d'Espoir die enerzijds slachtoffers van seksueel geweld steunen en anderzijds sensibiliseren rond geweld tegen vrouwen en seksuele en reproductieve gezondheidsrechten.

Mazelen

In 2021 kreeg DR Congo af te rekenen met een mazelenuitbraak, die indirect het gevolg was van de COVID-19-pandemie: de normale vaccinatiecampagnes geraakten verstoord. Mazelen is een erg besmettelijke ziekte, die kan leiden tot ernstige complicaties aangezien het immuunsysteem ernstig wordt aangetast. Het beschikbare vaccin is nochtans erg efficiënt en goedkoop. Door gezondheidssystemen te versterken, draagt Memisa rechtsreeks en onrechtstreeks bij aan de strijd tegen deze ziekte.

Benin

In Benin werkt Memisa in het departement Borgou samen met haar partner AMCES in vier gezondheidszones: Parakou-N'Dali, Tchaourou, Bembereke en Nikki.

AMCES is gevestigd in Cotonou en heeft een afdeling in Parakou. Zij zorgt voor de goede uitvoering van de activiteiten. Memisa ondersteunt haar partner AMCES niet alleen bij de uitvoering van de activiteiten, ook voor het verbeteren van de interne werking kan de organisatie rekenen op de ondersteuning en expertise van Memisa.

Voor een goede gezondheid is proper water essentieel. In 2021 kreeg een ambitieus waterproject vorm in Borgou. Hierdoor krijgen 4 gezondheidscentra toegang tot drinkbaar water (via boorputten tot 100 meter diep) en worden 14 gezondheidscentra van een rioleringssysteem voorzien. Om de duurzaamheid te garanderen worden plaatselijke comités ondersteund die instaan voor het onderhoud van de infrastructuur en voorts sensibiliseren zij de bevolking over hygiëne en sanitaire voorzieningen. De beschikbaarheid van proper water in het gezondheidscentrum van Guéran'Kali heeft een positieve impact op zo'n 11.025 inwoners.

Memisa ondersteunde verschillende opleidingen en stages in 2021 die enerzijds de medische, maar anderzijds ook de organisatorische vaardigheden van het gezondheidspersoneel verbeteren. Hygiëne stond vaak hoog op de agenda, net zoals labobeheer, afvalverwerking, goed bestuur en beheer van noodgevallen op de materniteit.

Het ziekenhuis Saint Martin van Papanè (ziekenhuis van de zone Tchaourou) kampt met moeilijkheden om het hoofd financieel boven water te houden. Deze financiële put heeft grote gevolgen: de kwaliteit van de zorg gaat achteruit en door het te laat uitbetalen van de lonen geraakt het personeel gedemotiveerd. Om deze situatie te verbeten ondersteunden Memisa en Lumos in maart een opleiding. 20 personeelsleden werden gesensibiliseerd en getraind in (financieel) ziekenhuisbeheer.

210 gemeenschapswerkers uit 12 verschillende gezondheidscentra volgden in mei 2021 een opleiding over familiale zorgen om de gezondheid van kinderen tussen 0 en 5 jaar te verbeteren.

Thema's die behandeld werden:

- Belang van borstvoeding
- Kennis over gezonde voeding voor kinderen verbeteren
- Behandelen van klachten bij diarree
- Slapen onder muggennet, …

De moedersterfte en de sterfte van pasgeborenen blijven hoog in Benin onder meer omdat zwangere vrouwen met complicaties vaak te laat (of niet) doorverwezen worden naar een ziekenhuis. Afgelopen jaren ondersteunde Memisa een studie (in samenwerking met de universiteit van Parakou) die dit fenomeen onderzocht. Samen met de verschillende partners werd in 2021 een actieplan gevolgd om het doorverwijzingsproces en het medische beheer van patiënten en pasgeborenen te verbeteren.

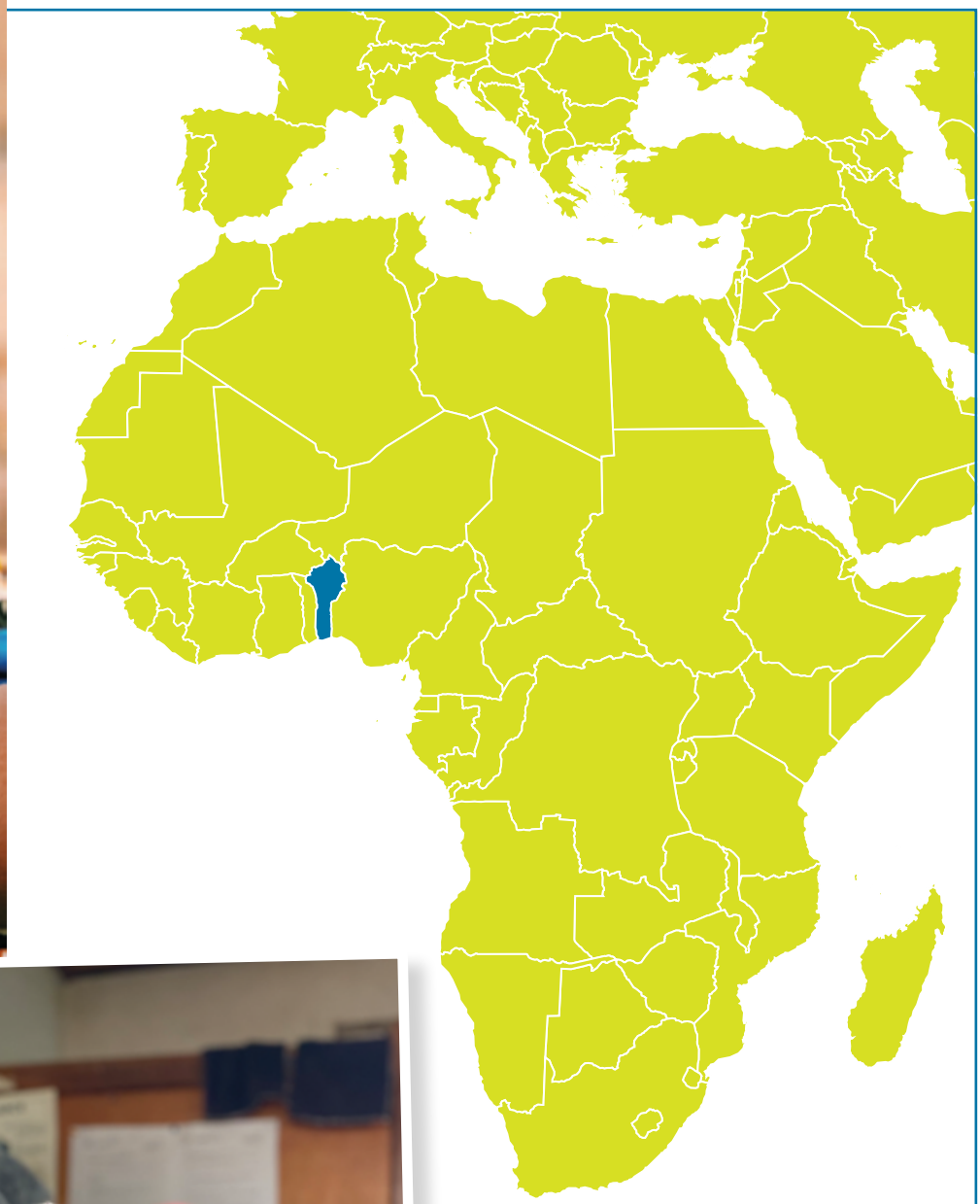

Burundi

Een universele ziektedekking is een belangrijke schakel om ervoor te zorgen dat de hele bevolking toegang heeft tot gezondheidszorg.

In Burundi werkt Memisa al jarenlang aan de uitbouw hiervan en in 2021 konden binnen het programma medegefinancierd door België heel wat activiteiten verder uitgerold worden. In de provincies Muyinga en Muramvya kregen 8 mutualiteiten financiële steun waarmee onder meer sensibiliseringsessies werden georganiseerd, ambulancekosten voor leden betaald werden en waarmee we allerlei functioneringskosten (internet, vergoeding voor boekhouder en huur van lokaal) konden financieren. 1.555 patiënten konden in 2021 genieten van steun van hun mutualiteit dankzij de bijdrage van andere leden. Voorts is Memisa een belangrijke motor achter het netwerk dat mutualiteiten samenbrengt en aan beleidsbeïnvloeding doet: *la Plateforme des Acteurs des mutuelles de santé du Burundi* (PAMUSAB).

Om de kwaliteit van de zorg te verbeteren zet Memisa binnen twee consortium medegefinancierd door de Europese Unie sterk in op de vernieuwing en de aankoop van materiaal voor gezondheidscentra en materniteiten. Dit gebeurt enerzijds met partners Enabel, Louvain Cooperation en Artsen Zonder Vakantie (onder lead van Memisa) en anderzijds met Enabel, de Wereldgezondheidszorganisatie (WHO) en de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM).

Zo werd naast het gezondheidscentrum van Musama een materniteit gebouwd, opdat vrouwen in een aparte ruimte kunnen bevallen en aangepaste zorgen krijgen. De installatie van een zonnepaneel, een opvangbak voor regenwater en een overdekte ruimte tussen de twee gebouwen, zorgen ervoor dat het gebouw voldoet aan duurzaamheidscriteria en optimaal kan functioneren. Maar Memisa levert niet enkel materiaal, parallel worden opleidingen georganiseerd. Medewerkers opleiden in preventief en curatief onderhoud van apparatuur en infrastructuur in gezondheidsvoorzieningen (gezondheidscentra en ziekenhuizen) is een belangrijk onderdeel van het waarborgen van duurzaamheid. Daarnaast zorgen trainingen ervoor dat het zorgpersoneel de nodige vaardigheden ontwikkelt en onderhoudt om professionele zorg te verlenen: in totaal konden zo'n 400 verpleegkundigen en gezondheidswerkers zich in 2021 bijscholen rond deze verschillende thema's.

Ook ondersteunde Memisa opleidingen in het kader van het nationale plan ter bestrijding van de COVID-19-epidemie: in Muyinga, Gashoho et Giteranyi breidden 25 personen hun kennis uit over snelle respons bij epidemieën. 210 werknemers in Bubanza, Karusi en Muyinga volgden een opleiding over preventie, surveillance en opvolging. En in Bubanza, Muyinga en Karusi volgden 44 gezondheidswerkers een opleiding waarin de controle en de rapportage van coronagevallen centraal stond. Het aantal geregistreerde coronagevallen in Burundi in 2021 lag relatief laag, wel zorgde de epidemie voor aanzienlijke socio-economische gevolgen: zoals een schaarste aan sommige medicamenten en benzine waardoor de medewerkers niet altijd ter plaatste geraakten en sommige activiteiten vertraging opliepen.

In mei organiseerde Memisa samen met Enabel een sensibiliseringsdag rond gendergerelateerd geweld en seksuele en reproductieve gezondheidsrechten. Dit evenement vond plaats in het jeugd-gezondheidscentrum van Kamenge en 40 jongeren (tussen 16 en 30 jaar) namen deel. Professionele acteurs voerden een sensibiliserend theaterstuk op dat nadien besproken werd. Gedurende de ganse dag konden de deelnemers bloed laten afnemen, werden voorbehoedsmiddelen uitgedeeld en er was een standje waar uitleg gegeven werd over seksuele en reproductieve gezondheidszorg.

Guinee

In Guinee werkt Memisa samen met haar partner FMG (Fraternité Medicale Guinee), enerzijds in het kader van het programma medegefinancierd door België, anderzijds sinds september 2020 binnen een programma gefinancierd door de Europese Unie.

2021 was het jaar waarin dit laatste project op kruissnelheid kwam. Zo werden 38 gezondheidscentra uitgerust met medisch materiaal voor de preventie en controles van infecties en met specifieke kits voor bevallingen. Samen met Damiaanactie werden medicijnen aangekocht voor patiënten met multiresistente tuberculose (TBC), werd transport vergoed zodat tuberculosepatiënten in de afgelegen gezondheidscentra geraken voor hun behandeling en volgden gezondheidswerkers opleidingen over sensibilisatie en het belang van goede opvolging van TBC ook tijdens de COVID-19-epidemie.

Twee andere werven die in 2021 aanzienlijke vooruitgang boekten: de inrichting van 5 afvalverwerkingszones met professionele en aan de context aangepaste verbrandingsovens en het verbeteren van de watertoevoer door boorputten te voorzien in de buurt van 5 gezondheidscentra.

In 2021 bouwden FMG en Memisa hun expertise op het vlak geestelijke gezondheidszorg verder uit: op dit moment worden deze zorgen al in 10 gezondheidscentra aangeboden (in de regio's Labé, Mamou, Kindia en Conakry). Een van de factoren tot succes van dit project zijn de gemeenschapswerkers die een opleiding volgden en per motor de patiënten thuis bezoeken en hun families ondersteunen.

De 5 verenigingen van familieleden van mensen met een mentale ziekte kregen in 2021 meer vorm. Dit zijn organisaties die vrienden en familie van patiënten samenbrengt, maar ook gemeenschapswerkers komen naar de maandelijkse bijeenkomsten tijdens dewelke tips en ervaringen worden uitgewisseld. Voor familie is het belangrijk om hun ervaringen en gevoelens te kunnen delen, maar er wordt ook gezocht naar praktische oplossingen bijvoorbeeld wanneer een medicatie-tekort zich voordoet. Deze

verenigingen zetten zich actief in op vlak van educatie en sensibilisatie, ze gaan onder meer naar scholen om er te getuigen.

In Guinee ondersteunt Memisa de regionale gezondheidsautoriteiten bij het uitrollen van het COVAX programma (het initiatief gelanceerd door de Verenigde Naties om landen in het Globale Zuiden te voorzien van vaccinaties tegen COVID-19). Aan de hand van radiospots, affiches en infomomenten werd de bevolking geïnformeerd en gesensibiliseerd en daarnaast werden opleidingen georganiseerd tijdens dewelke het medische personeel info ontvangt over hoe te vaccineren, de bijwerkingen, de tijdsspanne tussen de eerste en de tweede dosis, … Bovendien konden dankzij het zogenoemde *fonds d'indigence* verschillende personen die in extreme armoede leven, gevaccineerd worden. Het fonds nam namelijk de transportkosten voor haar rekening.

In juli 2021 werden 40 motors aangeleverd zodat elk gezondheidscentrum er eentje bezit. Deze motors zijn onontbeerlijk opdat de gemeenschapswerkers hun job goed kunnen uitoefenen en de verschillende dorpen vlot kunnen bereiken om onder meer te sensibiliseren over COVID-19 en het belang van gebruik te blijven maken van de basisgezondheidsdiensten.

Voor de eerste maal werd in 2021 een videoconferentie gehouden tussen publieke en verschillende particuliere gezondheidscentra, waarbij Memisa-FMG een faciliterende rol op zich nam. Doel was om ervaringen en ideeën uit te wisselen rond COVID-19 en een post-pandemische periode en een partnerschap tussen de publieke en private gezondheidssector te versterken. 21 deelnemers bespraken thema's als de kwaliteit van de zorg en het belang van de link met de gemeenschap.

In december 2021 konden de directeur van FMG en twee collega's uit Guinee eindelijk op werkbezoek komen in België. Door COVID-19 was hun reis verschillende keren uitgesteld. Hun bezoek aan België was de perfecte opportuniteit om samen met de projectverantwoordelijken uit België en de medisch adviseur uit DR Congo ervaringen en best practices uit te wisselen.

Mauritanië

In Mauritanië streven Memisa en haar partner Association pour la Promotion de la Santé Dar Naïm (APSDN) ernaar om de gezondheidszorg te garanderen voor de steeds groeiende bevolking in Dar Naïm, een buitenwijk van de hoofdstad Nouakchott en in Bababé, op 355 kilometer van Nouakchott.

De zorg voor moeder en kind staat daarbij centraal. Dit gebeurt door de ondersteuning van vier gezondheidscentra en het uitrollen van een solidariteitssysteem. Om ervoor te zorgen dat niemand achterblijft ondersteunen Memisa en APSDN solidariteitsfondsen voor families en individuen die in armoede leven en voor wie zelfs de bijdrage aan de ziekteverzekering te hoog is.

Kennisoverdracht is een belangrijke pilaar voor Memisa in Mauritanië. Tussen 1 april en 30 november 2021 werden een twintigtal opleidingen georganiseerd voor het management en het verpleegkundig personeel van drie gezondheidsdistricten: Dar Naim, Bababé en Boghé. In totaal namen 85 verpleegkundigen, verloskundigen en artsen hieraan deel. Twee derde van de deelnemers was een vrouw.

De grote thema's die behandeld werden, waren:

- Verzorging van pasgeborenen
- Behandeling van veel voorkomende aandoeningen
- Medicijnenbeheer

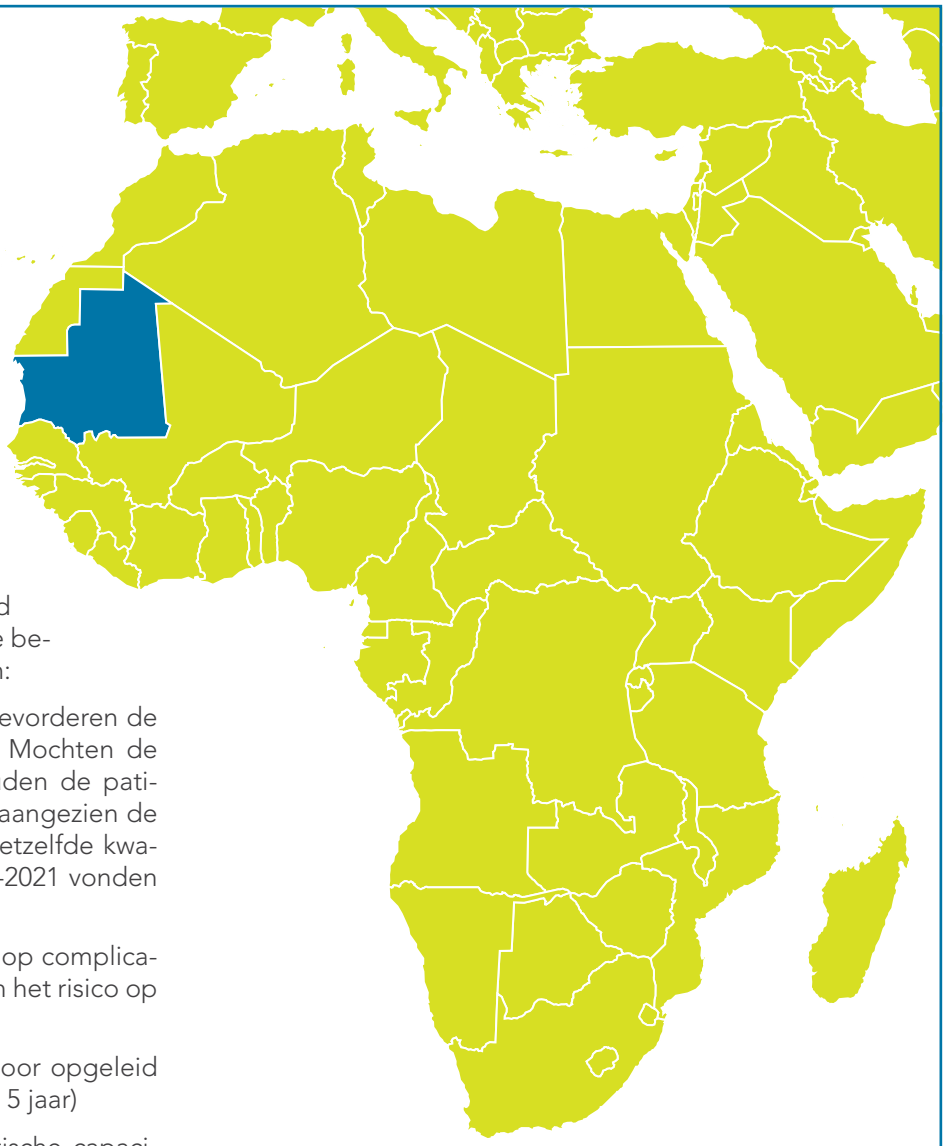

De deelnemers vulden voor en na de opleiding een test in om hun begin- en eindkennis te achterhalen. De resultaten van deze begintests hielpen de lesgevers de inhoud van de opleiding af te stemmen op het niveau van de aanwezigen.

Voorts vonden in 2021 focusgroepen plaats met de bevolking en de betrokken gezondheidsprofessionals, georganiseerd door de externe evaluatoren. Onderstaande bemoedigende resultaten kwamen naar boven:

- De consultaties die APSDN organiseert bevorderen de toegang tot eerstelijnszorg ontzettend. Mochten de APSDN-structuren niet bestaan, dan zouden de patienten niet weten waar ze terecht kunnen aangezien de dichtstbijzijnde gezondheidscentra niet hetzelfde kwaliteitsniveau hebben. (In de periode 2017-2021 vonden 156.839 raadplegingen plaats)
- Prenatale consultaties verkleinen de kans op complicaties tijdens de zwangerschap en verkleinen het risico op doodgeboortes tijdens de bevalling
- Bijna alle bevallingen worden begeleid door opgeleid personeel (7.205 begeleide bevallingen in 5 jaar)
- Laboratoriumtests vergroten de diagnostische capaciteit in het gezondheidscentrum en verbeteren de kwaliteit van de zorg.

2021 was een erg druk jaar, onder meer omdat voorbereidingen werden getroffen voor de aanvraag van het nieuwe programma (deels met financiering van Enabel/Europese Unie en grotendeels door België). In het kader van het project gefinancierd door de Europese Unie en mede uitgevoerd door Enabel nemen Memisa en APSDN het luik "Gezondheid: aanbod van zorgen" voor hun rekening dat als hoofddoel heeft door middel van investeringen, werkingsmiddelen en opleidingen de kwaliteit van de gezondheidszorg te verbeteren op het niveau van de gemeenschap en de gezondheidsposten en -centra. Vanaf 2022 wordt een Memisa bureau geopend in Mauritanië.

India

Door een totaal andere lokale context, verschilt de werkwijze van Memisa in India grondig met die in de andere partnerlanden.

Memisa ondersteunt de gemeenschap bij het ontwikkelen van mechanismen die de kloof tussen de gezondheidsdiensten en de bevolking moet dichten. Dit doen we samen met de organisatie West Bengal Voluntary Health Association (WBVHA) en een netwerk van 40-tal lokale organisaties. WBVHA bevordert en begeleidt de mobilisatie van de gemeenschap om zelf lokale initiatieven te ontwikkelen die opkomen voor het recht op gezondheidszorg.

Een succesvol initiatief van WBVHA is de oprichting van Community Health Funds door dorpsvrouwen om de extra kosten van de gezondheidszorg zoals vervoer, voedsel gedurende hospitalisatie en inkomensverlies te dekken. Het initiatief vloeit voort uit bestaande zelfhulpgroepen die overtuigd werden om van gezondheidszorg een prioriteit te maken door een deel van hun maandelijkse bijdrage hieraan te besteden. In 2021 waren er 619 groepen werkzaam die in totaal 6.190 families (30.950 inwoners) dekken. 386 leden ontvingen in 2021 een financiële bijdrage.

De jarenlange ervaring van WBVHA draagt er toe bij dat ze vlot in staat is om overlegmomenten te organiseren tussen verschillende actoren zoals de gebruikers van gezondheidsdiensten, dienstverleners en beslissingsorganen. Ook ondersteunt de organisatie uiteenlopende opleidingen voor gezondheidsmedewerkers: tijdens 7 verschillende opleidingen op verschillende locaties volgden 415 deelnemers een training over onder meer zwan-

gerschapszorg, stressbeheer en de preventie van kindhuwelijken. Ook verschillende jongerengroepen zetten in 2021 hun strijd tegen kindhuwelijken verder. Ze doen aanbevelingen aan overheidsambtenaren en de politie om actiever op te treden om kindhuwelijken en kindhandel te voorkomen. Daarnaast sensibiliseren ze de bevolking over de gevaren: want meisjes die op jonge leeftijd trouwen en jong zwanger worden, lopen een groter risico op complicaties tijdens de zwangerschap of bevalling. Ook stoppen deze meisjes vaak vroegtijdig met school. Onvoldoende educatie vermindert hun kans op een goede baan, wat kan leiden tot armoede.

De tweede COVID-19-golf (tussen maart en mei 2021) trof India hard. Door de enorme toename van het aantal zieken dreigde het zorgsysteem te bezwijken. Er was een tekort aan ziekenhuisbedden, zuurstof en medicatie. In het kader van haar activiteiten "reactie op noodsituaties" zette WBVHA allerlei activiteiten op touw. Specifieke comités werden opgericht om de bevolking te sensibiliseren, voorts werd samengewerkt met dorpsbewoners om mensen die in quarantaine zaten te voorzien van voedsel, water en medicijnen. In totaal werden 44.074 maskers uitgedeeld, meer dan 20.000 bussen alcoholgel voorzien en 16.200 paar handschoenen werden aangekocht en gebruikt. Memisa ondersteunde niet alleen de aankoop van medisch materiaal ook voeding werd geleverd aan de meest kwetsbare families die door de verplichte quarantaine geen inkomen hadden.

België

Ziekenhuis voor Ziekenhuis

Met het initiatief Ziekenhuis voor Ziekenhuis koppelt Memisa Belgische ziekenhuizen aan gezondheidszones in haar partnerlanden. Zo ontstaat er een interessante dynamiek tussen de ziekenhuizen in België en hun collega's elders in de wereld.

Een hoogtepunt in 2021 was de Ziekenhuis voor Ziekenhuis-dag in oktober. In het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika in Tervuren kwamen zo'n vijftigtal vrijwilligers van solidaire ziekenhuizen, van partnerorganisatie Artsen Zonder Vakantie, twee diaspora-organisaties, een medisch centrum, een burgerinitiatief en een toetredend ziekenhuis, bijeen. Het werd een dag vol interessante discussies, inspirerende getuigenissen en vernieuwende inzichten over thema's als fondsenwerving, verwezenlijkingen in de partnergezondheidszones en de betekenis van solidariteit in een snel veranderende wereld.

Ondanks de beperkte mogelijkheden omwille van de maatregelen opgelegd om het coronavirus in te dijken, waren de vrijwilligers van het Ziekenhuis voor Ziekenhuis-netwerk ook in 2021 bijzonder creatief om activiteiten te organiseren. Enkele voorbeelden: AZ Sint-Vincentius Deinze verkocht zelf ontworpen kopjes. De barbecue van Maria Middelares Gent kon voor het tweede jaar op rij niet doorgaan, maar het ziekenhuis bereikte via nieuwsbrieven haar trouwe achterban. En Ziekenhuis Oost Limburg verkocht tweedehandsmateriaal waarbij de opbrengst ging naar haar partnerzone Bokonzi in DR Congo.

De COVID-19-context maakte uitwisselingsreizen in het kader van Ziekenhuis voor Ziekenhuis nog steeds onmogelijk. Wel werden er verschillende digitale uitwisselingen georganiseerd waarbij medewerkers van Belgische ziekenhuizen in contact kwamen met gezondheidspersoneel uit partnergezondheidszones in DR Congo. Dit initiatief werd door beide partijen erg op prijs gesteld.

In 2021 maakten deze ziekenhuizen deel uit van het solidaire netwerk:

azdelta Uw ziekenhuis.	az sint-lucas Brugge ZORG IS ONZE NATUUR	AZ Sint-Vincentius DEINZE	CHR VERVIERS EAST BELGIUM	SFZ Sint-Franciscus Ziekenhuis
Pay Kongila	Popokabaka	Kasongo-Lunda	Yasa-Bonga	Boma Mangbetu
VITAZ STERK IN ZORG	azsintlucas gent	az turnhout	HEILIGHART ALGEMEEN ZIEKENHUIS LIER	Ziekenhuis Oost-Limburg
Bominenge	Mosango	Fataki	Kingandu	Bokonzi
az sint-jan brugge - oostende av	algemeen ziekenhuis Sint-Maarten	CHC GROUPE SANTÉ	MARIA MIDDELARES	
Gombe-Matadi	Budjala	Pawa	Katako-Kombe	

Communicatie, sensibilisering en wereldburgerschapseducatie

Voor hun gemeenschappelijke campagne "*solidariteit geneest*" lieten Artsen Zonder Vakantie, Dokters van de Wereld en Memisa in 2021 drie documentaires filmen in DR Congo waarin lokale gezondheidsinitiatieven in beeld werden gebracht. De promotie hiervan moest uitgesteld worden omwille van de coronamaatregelen, maar in 2022 zal volop verder worden ingezet om deze video's te verspreiden in onder meer hoge scholen en ziekenhuizen.

Als medische ngo gebruikt Memisa opiniestukken om op te roepen tot meer solidariteit en via deze weg verspreiden we onze visie over actuele medische thema's. In 2021 vroegen we meer aandacht en erkenning voor geestelijke gezondheidsproblemen en riepen we op ziekteverzekeringen te erkennen als universeel recht. Om haar stem luider te laten gelden om universele gezondheidsdekking te eisen, maakt Memisa deel uit van verschillende netwerken en samenwerkingsverbanden zoals het Actieplatform Gezondheid & Solidariteit, Quamed, 11.11.11, Make Mothers Matter (MMM), Be-cause health, CNCD-11.11.11 en MMI.

Evenwaardig partnerschap staat centraal in onze werking, al zijn we ons ervan bewust dat de sector waartoe Memisa behoort - ontwikkelingssamenwerking - zijn historische wortels heeft in de kolonisatie. We vinden het belangrijk te blijven nadenken over dekolonisatie en onze bestaande structuren, strategieën en denkwijzen ter discussie te stellen, om ze zo aan te passen opdat ze bijdragen tot een rechtvaardige en duurzame wereld. Eind 2021 kreeg een interne werkgroep dekolonisatie vorm en in 2022 zal nauw samengewerkt worden met de partners om een traject uit te stippelen waarin met een dekoloniale bril naar de eigen werking wordt gekeken. Ook vrijwilligers en diaspora- organisaties werden in 2021 al bij dit debat betrokken onder meer tijdens de Ziekenhuis voor Ziekenhuisdag. Memisa werkt hiervoor niet alleen maar wisselt uit met koepelorganisaties CNCD-11.11.11 en gebruikt de gids "*Dekoloniseren.Nu!*" uitgegeven door ngo-federatie als inspiratiebron.

Taal bepaalt mee ons wereldbeeld. De manier waarop we als ngo communiceren over mondiale problemen en ons werk binnen de ontwikkelingssamenwerking beïnvloedt de beeldvorming, met andere woorden hoe mensen naar iets kijken en hoe ze hierop reageren. Aan de hand van praktische oefeningen en een werkgroep startte de communicatiedienst de reflectie over een bewustere communicatieaanpak om het schadelijk narratief van "hulp, ontwikkeling en liefdadigheid" te overstijgen.

Blik op de toekomst

Gender

Gender vormt een centraal en transversaal thema bij Memisa. Gender is een sociale constructie die de rollen, het gedrag, de verwachtingen, de activiteiten en de mogelijkheden van een persoon vormgeeft. Het aspect gender komt tot uiting in relaties tussen personen en speelt mee bij machtsverhoudingen binnen deze relaties. De strijd voor gendergelijkheid is geïntegreerd in de algemene missie van de ngo, namelijk gezondheidszorg voor iedereen én armoede en ongelijkheid bestrijden.

In 2021 volgden de medewerkers een opleiding georganiseerd door de organisatie Le Monde Selon les femmes over Budgétisation Sensible au Genre. Specifieke voorbeelden maakten duidelijk dat het niet gaat om meer budget vrij te maken voor vrouwen, wel dat een budget samenstellen geen neutrale oefening is, maar het gevolg van verschillende keuzes. Tijdens de opleiding kregen de deelnemers een beter inzicht in de verschillende instrumenten die gebruikt kunnen worden om af te toetsen of een budget al dan niet wordt samengesteld rekening houdend met genderfactoren.

Voorts organiseerde de interne werkgroep gender binnen Memisa, twee specifieke momenten om de collega's te sensibiliseren en te informeren over gendergerelateerde thema's. Op 8 maart werd naar aanleiding van internationale vrouwendag een online info-sessie georganiseerd over de problematiek van fistels. Parallel werd hierover aan de hand van artikels online, sociale media en een nieuwsbrief gecommuniceerd naar het grote publiek. Op 25 november (internationale dag voor de uitbanning van het geweld tegen vrouwen) werd de documentaire City of Joy vertoond. Aansluitend was er ruimte voor debat over de positie van de vrouw in Oost-Congo.

Klimaat

De klimaatverandering vormt een van de grootste uitdagingen van onze tijd. Overstromingen, droogte, besmettelijke ziekten, ondervoeding... de gevolgen zijn talrijk.

Zowel bij de uitvoering van onze projecten als bij de interne werking van de organisatie opteren we steeds voor de meest duurzame optie. De interne werkgroep startte in 2021 een reflectie over hoe we onze voetafdruk kunnen verkleinen en enquête werd gelanceerd. Voorts heeft Memisa in 2021 een instrument ontwikkeld om milieubescherming beter in onze activiteiten te integreren.

In onze partnerlanden verbinden we ons tot concrete acties zoals de installatie van zonnepanelen om het gebruik van dieselmotoren te beperken of door lokaal materiaal aan te kopen om onnodig transport te vermijden. We zien dat biomedisch afval bij gezondheidscentra heel wat risico's meebrengt voor de volksgezondheid, zoals ongevallen (door rondslingerende naalden of scalpels) of het afval kan leiden tot ernstige ziektes (bijvoorbeeld hiv of hepatitis B). De afwezigheid van verbrandingsovens leidt tot het verbranden van afval in open lucht waardoor er schadelijke gassen vrijkomen. Onder meer in Guinee werken we samen met ingenieurs om de minst vervuilende modellen van ovens te bouwen zonder aan efficiënte te verliezen. We werken hiervoor met refractaire stenen en specifiek materiaal zodat de ovens snel een hoge hitte produceren zonder dat er barsten ontstaan.

Blik op de toekomst

2021 was niet alleen het laatste jaar van het vijfjarenprogramma medegefinancierd door de Belgische federale overheid, het was eveneens een intens jaar van planning en reflectie. Op basis van geleerde lessen en overleg met alle betrokkenen diende Memisa een nieuw programmavoorstel in voor de komende vijf jaar, dat zeer positief onthaald werd door onze overheid. In de periode 2022-2026 blijft Memisa samenwerken met haar partners in DR Congo, Burundi, Benin, Guinee, Mauritanië en India. Ook kreeg de ngo opnieuw het vertrouwen van de Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking en Humanitaire Hulp (DGD) om haar programma in België verder te zetten.

Deze uitdagingen gaan we niet alleen aan: samen met Artsen zonder Vakantie en Keten van Hoop blijven we strijden voor kwaliteitsvolle gezondheidszorg voor iedereen, in een gezamenlijk programma onder de noemer #Health4All.

Risico's

Memisa beschouwt risicobeheer niet als een aparte activiteit, maar bouwt dit structureel in in al haar processen en activiteiten. Risicomanagement zien we als de competentie om risico's te minimaliseren en opportuniteiten te maximaliseren. Memisa focust zicht op de risico's die er mogelijks kunnen toe leiden dat de vooropgestelde doelstellingen uit het strategisch plan niet of onvoldoende worden gerealiseerd. Voor het tweede jaar op rij bemoeilijkte COVID-19 onze activiteiten in België, Afrika en India. Maar desalniettemin was de eindevaluatie die plaatsvond in 2021 erg positief en constructief.

Zowel Finances, HR als de andere departementen hanteren procedures die de transparantie en uniformiteit verhogen om risico's en problemen zoveel mogelijk te beperken.

Onze organisatie

Memisa blijft vernieuwen en evolueren. Jaar na jaar streven we naar meer professionalisering zonder het sociale aspect uit het oog te verliezen.

Voor de humanresourcesafdeling was 2021 een intens jaar als gevolg van verschillende factoren. De coronapandemie had een grote invloed op de voortgang van enkele projecten. Maar ondanks de moeilijke context werden toch een heleboel vernieuwingen doorgevoerd en geïmplementeerd zoals telewerkbeleid, actualisering van het arbeidsreglement en verandering van het sociaal secretariaat. Het welzijn van de werknemers heeft een prominente plek in het HR-beleid van Memisa. Zo waken een interne vertrouwenspersoon en preventie-adviseur over de veiligheid, gezondheid en welzijn van de werknemers op de werkvloer.

Memisa telt 27 personeelsleden in Brussel, 8 internationale expats en ongeveer 80 lokale werknemers.

Op de hoofdzetel in Brussel is 74% van het personeel vrouwelijk tegenover 26% mannelijk. In de partnerlanden ligt dat evenwicht anders: in DR Congo is 88% mannelijk en 12 % vrouwelijk, in Burundi is 65% mannelijk tegenover 35% vrouwelijk en in Guinee zijn er 71% mannen versus 29% vrouwen.

LAND	MANNEN	VROUWEN
België	26%	74%
DR Congo	88%	12%
Burundi	65%	35%
Guinee	71%	29%

Zoals elke vzw heeft Memisa een algemene vergadering (AV), die jaarlijks bijeenkomt en waarvan de bevoegdheden door de statuten van de organisatie worden bepaald. De AV kiest de leden van de Raad van Bestuur, die het beleid en de strategie van Memisa uittekent op lange termijn. De leden van de Raad van Bestuur oefenen hun engagement volledig vrijwillig en onbetaald uit.

Onderzoek

Naast dienstverlening is ook onderzoek belangrijk voor Memisa. Om onze activiteiten beter te kunnen analyseren, documenteren en verbeteren werken we samen met academische onderzoeksinstellingen.

Studie naar zorg tijdens COVID-19-epidemie in Guinee

Om impact van onze acties in Guinee duurzaam te verankeren, werkt Memisa samen met het Instituut voor Tropische Geneeskunde Antwerpen (ITG) en twee nationale onderzoeksinstellingen (CEA-PCMT en CNFRSR de Maferinyah). Hun bevindingen worden doorgegeven aan lokale autoriteiten opdat ook zij hier lessen uit kunnen trekken. Aan de hand van een kwalitatief en kwantitatief onderzoek werd onderzocht in hoeverre de coronapandemie invloed had op de gezondheidszorg voor moeder en kind. Daaruit bleek dat alle indicatoren (waaronder prenatale consultatie, bevallingen, opvolging na de bevalling) grondig verstoord waren. Al waren er wel regionale verschillen: in de regio Conakry daalde tussen maart 2020 en april 2021 de prenatale consultaties aanzienlijk, terwijl dat in de regio's Kindia, Mamou en Labé minder het geval was. De studie toonde voorts aan dat de activiteiten op touw gezet door FMG en Memisa (aanleveren van beschermingsmateriaal, opleiding van personeel en mobilisatie/sensibilisatie van de gemeenschap) hebben bijgedragen tot een verbetering van de indicatoren, met andere woorden tot de toegang van de zorg. Uit 11 focusgroepen, 46 individuele diepte-interviews en 14 interviews met sleutelactoren bleek dat enerzijds vooral angst om corona op te lopen, meespeelde om niet naar een gezondheidsinstelling te gaan en anderzijds de vrees om de kosten niet te kunnen betalen. Verder bevestigde de studie dat de oorzaak van epilepsie of psychische problemen vaak gezocht wordt in het mystieke. De lokale gemeenschap, soms zelfs de familie, mijdt het contact met deze patiënten. Een deel van de bevolking gelooft dat mystieke rituelen uitgevoerd door een traditionele genezer de oplossing zijn.

De studie geeft 10 aanbevelingen mee die in het land kunnen leiden tot een versterking van het aanbod van en de vraag naar gezondheidszorg.

Sociale Return on Investment

In 2021 voerden externe evaluatoren "social return on investment" studies uit in de verschillende partnerlanden. Ze onderzochten met andere woorden de sociale waarde die door onze ondersteuning in deze landen wordt gecreëerd. Ze bepaalden welke waarde wordt gecreëerd voor elke geïnvesteerde euro. Hieruit kwamen verassende en hoopvolle resultaten. Enkele voorbeelden: in Mauritanië leverde elke geïnvesteerde euro een sociale meerwaarde van 3,01 euro op. In Guinee tekende de studie een meerwaarde op van 3,87 euro per euro die geïnvesteerd werd in de gemeenschapswerkers die de schakel vormen tussen gezondheidscentrum en bevolking. In Benin leverde de ondersteuning van het ziekenhuis in Nikki een meerwaarde van 1,97 euro op.

De evaluatoren getuigen:

" In Benin zorgen de activiteiten van Memisa en haar partner AMCES voor een onmiskenbare verbetering van de kwaliteit van de gezondheidszorg onder meer door geprofessionaliseerd gezondheidspersoneel. De werking van het Sounon Sero ziekenhuis in Nikki bijvoorbeeld, is aanzienlijk verbeterd sinds de tussentijdse evaluatie in 2019. "

" De activiteiten van Memisa en FMG in Guinee zijn relevant en verbeteren de toegankelijkheid van de gezondheidszorg aanzienlijk. FMG is een sterke en betrouwbare partner die een vernieuwende en doeltreffende visie op de ondersteuning van gezondheidssystemen heeft. "

" De activiteiten die Memisa en APSDN uitvoeren in Mauritanië verbeteren op een onbetwistbare wijze de kwaliteit van de zorg en de vaardigheden van het medisch personeel. "

Boek over India

Samen met onze partner West Bengal Voluntary Health Association (WBVHA) zetten we in India onze schouders onder een netwerk van 43 lokale ngo's. Een van de kernactiviteiten van WBVHA is het "*Basic Health Care Support Program*" (BHCSP) dat de toegang tot zorg en de kwaliteit van de zorg verbetert in de deelstaat West-Bengalen. In 2019 organiseerden WBVHA en Memisa een conferentie in Kolkata om de resultaten van het project te delen en kritisch onder de loep te nemen. Dit was de aanleiding om met een groep van 13 personen (Indische collega's en Memisa medewerkers) een boek te schrijven om de ervaringen van het programma op een systematische manier te documenteren.

Het resultaat is een tweeledige publicatie met enerzijds een *Story book* die de context, evolutie, resultaten en methoden van het programma beschrijft. En anderzijds een *Image book*, waarbij aan de hand van tekeningen – gemaakt door de bevolking en de verschillende ngo's – wordt getoond hoe het denkproces en het handelen van alle betrokkenen beïnvloed werd. Deze publicatie is ontwikkeld met de medewerking van het ITG Antwerpen en opgenomen in hun wetenschappelijke publicaties. De publicatie is beschikbaar in de loop van het jaar 2022.

Financiën

Resultatenrekening

	2019	2020	2021
INKOMSTEN			
PARTICULIERE GIFTEN	1 423 005	1 267 342	1 367 775
GELIBELLEERDE GIFTEN	931 559	798 599	684 749
LEGATEN	591 744	1 109 453	920 162
PROJECTSUBSIDIES	9 943 108	15 736 564	12 624 111
PROGRAMMA DGD	4 416 339	4 707 327	5 090 707
EU PRO DS (DR CONGO)	4 916 055	9 493 041	4 833 952
EU BURUNDI	541 119	1 269 365	1 440 013
EU ENABEL MAURITANIË	69 595	118 260	166 703
EU GUINEE	0	148 571	1 092 736
ANDERE SUBSIDIES	260 446	261 378	180 452
ANDERE BEDRIJFSOPBRENGSTEN	103 592	65 958	86 320
FINANCIËLE OPBRENGSTEN	176 165	175 701	6 888
TOTAAL INKOMSTEN	**13 429 618**	**19 414 994**	**15 870 458**
UITGAVEN			
DEPARTEMENT PROJECTEN	10 250 339	16 575 450	13 248 142
DR CONGO	8 241 857	13 888 488	8 625 421
BURUNDI	488 393	1 242 410	1 815 408
BENIN	660 047	676 750	637 996
GUINEE	175 958	221 915	1 323 464
MAURITANIË	230 140	270 490	370 344
INDIA	341 301	165 877	308 292
BELGIË	112 642	109 520	167 217
FONDSENWERVING	198 369	203 771	156 711
COMMUNICATIE	266 554	194 728	269 517
ALGEMENE UITGAVEN HOOFDZETEL	1 654 457	2 019 394	1 777 358
FINANCIËLE KOSTEN	372 327	323 071	148 771
TOTALE UITGAVEN	**12 742 046**	**19 316 415**	**15 600 498**
RESULTAAT	**687 573**	**98 580**	**269 960**

In 2021 boeken we een positief resultaat van 269.960 euro. Dit positief resultaat helpt Memisa een werkreserve op te bouwen om de continuïteit van de programma's te kunnen garanderen en de opstart van nieuwe programma's te kunnen voorfinancieren, om haar eigenheid te vrijwaren.

Balans

	2019	2020	2021
TOTAAL ACTIVA	**29 345 983**	**22 758 956**	**22 664 107**
Vaste activa	**509 651**	**481 664**	**488 308**
Terreinen en Gebouwen	433 574	422 000	410 427
Installaties, machines en uitrusting	17 699	7 168	24 395
Meubilair en rollend materiaal	15 651	13 379	11 107
Financiële vaste activa	42 727	39 117	42 380
Vlottende activa	**28 836 332**	**22 277 291**	**22 175 799**
Vorderingen op ten hoogste een jaar	23 307 858	13 879 039	8 779 251
Geldbeleggingen	1 906 984	1 062 099	1 256 641
Liquide middelen	3 616 213	7 331 547	12 121 816
Overlopende rekeningen	5 277	4 606	18 091

TOTAAL PASSIVA	**29 345 983**	**22 758 956**	**22 664 107**
Eigen vermogen	**6 005 784**	**6 104 351**	**7 614 373**
Kapitaal	1 073 486	1 073 486	2 313 548
Reserves	4 932 298	5 030 865	5 300 825
Vreemd vermogen	**23 340 198**	**16 654 605**	**15 049 734**
Schulden op ten hoogste één jaar	1 065 708	579 649	516 741
Overlopende rekeningen	22 274 490	16 074 955	14 532 993

Verantwoording van de toepassing van de waarderingsregels

Vermits uit het financieel overzicht van 2021 en uit de resultatenrekening van de laatste drie opeenvolgende boekjaren geen overgedragen verlies blijkt, is dit punt niet van toepassing.

Gebruik van financiële instrumenten

Memisa gebruikt geen financiële instrumenten die betekenis hebben voor de beoordeling van haar activa, passiva, financiële positie en resultaat. Volgende punten zijn dan ook niet relevant voor de organisatie:

a) de doelstellingen en het beleid van de vereniging inzake de beheersing van het financieel risico, met inbegrip van haar beleid inzake hedging van alle belangrijke soorten voorgenomen transacties waarvoor hedge accounting wordt toegepast, alsook

b) het door de vereniging gelopen prijsrisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico, en kasstroomrisico.

Campagne en fondsenwerving

Naast de financiering die Memisa ontvangt van institutionele donoren en verschillende fondsen, verenigingen, steden en provincies kan Memisa haar activiteiten blijven uitoefenen dankzij de gulle steun van particulieren.

Memisa vindt transparantie naar deze schenkers toe essentieel. Via brieven en brochures trachten we schenkers op de hoogte te houden van de activiteiten op het terrein en roepen we hen tegelijkertijd op om ons te blijven steunen zodat we onze doelstellingen kunnen verwezenlijken. Naast deze klassieke kanalen zet Memisa steeds meer in op digitale fondsenwerving via een aparte website, nieuwsbrieven, sociale media en solidaire geboortelijsten.

Van juni tot en met december, zette Memisa in samenwerking met ONG Conseil straatwervers in op zoek naar nieuwe sympathisanten die ons willen steunen door middel van een domiciliëring. In totaal werden er 1.077 donateurs gevonden, waarbij 95 procent in Brussel en de overige 5 procent in Bergen, Luik, Charleroi en La Louvière.

In 2021 organiseerde Memisa binnen haar campagne "Mama's voor het leven" zeven fotoshoots in vier verschillende steden. Naast een unieke belevenis, willen we als medisch ngo de deelnemers bewustmaken van de moeilijkheden die moeders in verschillende Afrikaanse landen ondervinden tijdens de zwangerschap en de bevalling. In totaal lieten 390 moeders zich fotograferen met hun kinderen. Een succesvolle actie die in 2022 een vervolg krijgt.

Samen met

11.11.11
VECHT MEE TEGEN ONRECHT

CNCD
11.11.11

ACOdev

be cause health

medicus mundi
international network
health for all

EURAC

Make Mothers Matter

ngo federatie

QUAMED
Quality Medicines for All

Enabel

België
partner in ontwikkeling

ARTSENZONDERVAKANTIE
MEDECINS SANS VACANCES
MEDICS WITHOUT VACANCY
KENNIS GENEEST

LUMOS

UZ LEUVEN

INSTITUTE OF TROPICAL MEDICINE
ANTWERP

LOUVAIN COOPERATION

viva salud

DOKTERS VAN DE WERELD

SANT'EGIDIO

Koning Boudewijnstichting

FONDATION DE LUXEMBOURG

Provincie Oost-Vlaanderen

Provincie West-Vlaanderen
Door mensen gedreven

MO*

Wallonie - Bruxelles
International.be

De Roze Doos

iristick

World Health Organization

Caritas France
Secours Catholique

Caritas Bunia

changing diabetes® in children

CROIX-ROUGE DU BURUNDI

WEST BENGAL VOLUNTARY HEALTH ASSOCIATION
wbvha

APSDN

ingénieurs sans frontières

AMCES

IYAD

TESTAMENT.BE

IOM
UN MIGRATION

FMG

WMH
WERELD MISSIE HULP

Energy Assistance

Electriciens sans frontières

NO PROFIT ON PANDEMIC.EU

VLAAMS-BRABANT

STAD ANTWERPEN

ACTION D'ESPOIR

zorg net
ICURO

provincie Limburg

JAARVERSLAG
2021

BEKIJK ONS JAARVERSLAG ONLINE OP:

www.memisa.be/jaarverslag

VU Frank De Paepe - Maatschappelijke zetel: de Meeûssquare 19, 1050 Brussel - Augustus 2022

memisa
Together for health

België
partner in ontwikkeling

EUROPESE UNIE
Europees Fonds voor regionale ontwikkeling